



Okruhy ke SZZ Filosofie v kontextu společenskovědních oborů pro ak. rok 2024/2025

Studijní program: Filosofie – Navazující magisterský

1. **Klasická pojetí člověka ve společnosti** (Platónova *Obrana Sókrata* a *Ústava*, Aristotelova *Politika*, Augustinovo *O Boží obci* atd.)
2. **Moderní pojetí člověka ve společnosti** (Machiavelliho *Vladař*, Hobbesův *Leviathan*, Lockeho *Druhé pojednání o vládě*, Rousseauovy *Rozpravy* a *O společenské smlouvě* atd.)
3. **Současné diskuse v politické a sociální filosofii** (otázka spravedlnosti: Rawlsova spravedlnost jako „férovost“ vs. Nozickova spravedlnost jako oprávnění, otázka svobody: Berlinovy koncepty negativní a pozitivní svobody, otázka dějin: Popperova *Bída historicismu*, Fukuyamova koncepce „konce dějin“ atd.)
4. **Recepte a transformace platónské, aristotelské a stoické filosofie v teologii**: Blízkost i neslučitelnost křesťanství a platonismu v učení o Bohu (Logos, demiurgos, Jedno a trojstupňová hierarchie), v antropologii (tělo a duše), v kosmologii (chorismos, světová duše) či v učení o spáse (theosis, osvícení a milost). Vliv na mystickou teologii. Blízkost i neslučitelnost aristotelismu a křesťanství v učení o Bohu (Stvořitel či Hybatel, nús), v antropologii (jednota duše a těla, problém smrtelnosti duše), v kosmologii (problém věčnosti světa). Vliv na teologické učení o společnosti.
5. **Filosofie jako inspirace současné teologie** (Polányi, MacIntyre, Austin, Wittgenstein, Jonas, Blondel, personalismus, existencialismus, filosofie života atd.)
6. **Konsekvencialismus** (utilitarismus Benthamův a Millův, situační etika, kritické posouzení konsekvencialistických principů)
7. **Kantova etika** (deontologický přístup a jeho meze, autonomní morálka, kategorický imperativ, postuláty praktického rozumu, post-kantovská etika)
8. **Etika přirozeného zákona** (stoicismus, Tomáš Akvinský, novověké přístupy k přirozenému zákonu, současný představitel, např. J. Finnis, koncepce lidských práv)
9. **Etika ctností** (antické teorie ctností, Aristotelova *Etika Nikomachova*, středověké rozvinutí etiky ctností, MacIntyrove teze o krizi etiky v novověku, etika ctností a naturalismus, např. P. Footová, etika ctností v analytické filosofii, např. E. Anscombová, další současné přístupy k etice ctností)
10. **Základy filosofie vědy v antice, ve středověku a novověku** (Pythagoras, Platón, Aristotelés, atomismus, středověká scholastika, Koperník a Kepler versus Bellarmín: matematický model versus pozorování, Bacon, Galileo, Newton, pozitivismus 19.stol.)
11. **Diskuse ve filosofii vědy 20. století** (Logický pozitivismus a jeho dědictví: Vídeňský kruh, Popper, věda a pseudověda, verifikace a falsifikace; poválečná diskuse ve filosofii vědy: alternativy k logickému pozitivismu (role historie ve filosofii vědy, paradigma, Kuhn, Hanson, Feyerabend, Polanyi, Lakatos, Harré, Hesse, Adorno atd.)
12. **Pojetí duše ve scholastické tradici** (duše jako substanciální forma, duše jako vnitřní princip operací, typy duší, téma plurality a jednoty duše, vztah duše a mohutností, netělesnost, subsistence a nesmrtelnost lidské duše: mínění filosofů a biblická



svědectví, Aristotelova kontroverzní pozice, argumenty přirozeného rozumu, lidská duše jako informující forma, lidská duše jako asistující forma)

13. **Kognitivní mohutnosti** (příčiny a termín poznávacího aktu; smyslové poznání: typy smyslově vnímatelného předmětu, činný smysl, skepticismus, vnější a vnitřní smysly; rozumové poznání: inteligibilní species, činný a trpný rozum, poznání obecného a jednotlivého, formy (sebe)vědomí)
14. **Apetitivní mohutnosti** (smyslová a rozumová snaživost: jejich principy a termíny, žádostivá a vznětlivá snaživost, akty smyslové a rozumové snaživosti, podřazení smyslového apetitu vůli, svoboda vůle: intelektualismus a voluntarismus)
15. **Fenomenologická a hermeneutická filosofie náboženství** (idea Nekonečna jako touha po Nekonečnu; přítomnost Boha a tvář Druhého; metafyzická etika – etická metafyzika; hermeneutika smyslu – hermeneutika podezření, náboženský význam kritiky náboženství; hermeneutický výklad pádu Adama a Evy; E. Levinas; P. Ricouer; F. Nietzsche)
16. **Intersubjektivita ve fenomenologii** (vztah já a druhý člověk; vnímání Druhého – teoretická konstrukce nebo bezprostřední danost; problém vcítění; následky ze setkání s Druhým; bytí ve světě jako bytí s druhými; role tělesnosti; E. Husserl, M. Heidegger; J.-P. Sartre, E. Levinas)
17. **Filosofie existence** (esence člověka spočívá v jeho existenci; ontologická analýza existence; mezní situace člověka; autentická existence; kořeny filosofie existence v myšlení S. Kierkegaarda; M. Heidegger; K. Jaspers)
18. **Filosofie jazyka** (kořeny analytické filosofie: G. Frege, G. E. Moore, B. Russell; logický pozitivismus: Vídeňský kruh, R. Carnap, L. Wittgenstein; přirozený jazyk a pragmatismus: J. L. Austin, P. Strawson, W. V. O. Quine)
19. **Filosofie mysli** (intencionalita, mind-body problém, vědomí a fyzikalismus, vnímání)
20. **Analytický teismus** (období a důvody vzniku; charakteristika a hlavní témata; významní představitelé a jejich přínos: J. M. Bocheński (logika a řeč náboženství), A. Plantinga (vybrané myšlenky a argumenty z jeho *Rady křesťanským filosofům*), R. Swinburne (témata a argumenty z jeho knihy *Bůh jako vysvětlení*))